

El 30 de gener de 1967 començava a la Universitat de València el congrés constituent del Sindicat Democràtic d'Estudiants Universitaris d'Espanya. Un fet que provocà la fi del sindicalisme franquista i que convertí València, ara fa trenta anys, en "el fortí del Sindicat Democràtic".

La fi del franquisme

El 30 de gener de 1967, la Universitat de València (UV) va ser protagonista d'un fet clau en la història de la dictadura del general Franco: durant tres dies es va celebrar a les seues aules el primer congrés del Sindicat Democràtic d'Estudiants Universitaris d'Espanya (SDEU), també conegut com la "primera reunió coordinadora i preparatòria" (primera RCP). Una celebració que posà fi a la presència del sindicalisme franquista a les aules universitàries i les convertiria en el primer sector social i polític on les estructures falangistes i oficials desapareixien per donar pas a un sindicat democràtic oposat a la dictadura. No debades, València era qualificada per la policia política —la Brigada Político-Social (BPS)— com "el fortí del Sindicat Democràtic" de l'estat espanyol.

Punta de llança. Tot i així, el paper clau que representaren la UV i els estudiants valencians de l'època no ha estat valorat històricament com correspon. Francisco Fernández Buey, fundador de la revista *Mientras Tanto*, assenyala que el congrés d'estudiants de València comptà amb l'assistència "d'àmplies representacions de delegats de tot l'estat espanyol. La detenció i posterior empresonament de la majoria dels assistents provocà vagues de solidaritat. L'extensió del moviment estudiantil democràtic arriba a un dels punts

Franco, acompanyat del rector de la Universitat de València. Eixint del Col·legi Major Lluís Vives, el dia de la inauguració, el 9 d'octubre de 1954.

més alts en la història del franquisme”.

Malgrat la positiva valoració de Fernández Buey, cal assenyalar que la minsa valoració, tant dels coetanis com de les investigacions posteriors, es podria explicar pel fet que no es va fer a Bar-

celona o a Madrid –“places” de més ressonància. És indubtable que els bons oficis d'intel·lectuals de l'època donaren més relleu a d'altres esdeveniments, sens dubte importants, però sense la transcendència i la profunditat del congrés de València. Potser foren la mateixa Direcció General de Seguretat (DGS) i la BPS els únics a percebre la fi d'una època.

El que és obvi és que el districte universitari de València serà la punta de llança del moviment democràtic estudiantil a l'estat espanyol els anys 1966-1967, en lloc de Madrid (on foren expedientats José Luis Aranguren, Enrique Tierno Galván i García Calvo, entre d'altres) o Barcelona (amb la constitució del Sindicat Democràtic d'Estudians Universitaris de Barcelona, al març de 1966, la *Caputxinada*, l'expulsió de Manuel Sacristán, etc.).

Després de la desaparició del falangista Sindicato Español Universitario (SEU), els intents de la dictadura de substituir-lo per una organització que complira un paper semblant fracassaren. El govern acceptarà soterrar el mort que era ja el SEU i el farà desaparèixer per decret en 1965. I el juny d'aquell mateix any, l'aleshores, ministre d'Educació i Ciència, Manuel Lora Tamayo, creava per substituir-lo les anomenades Asociaciones Profesionales de Estudiantes (APE).

En aquest marc de descomposició de la dictadura en la universi-

tat es crearà el SDEU. Ciprià Ciscar, dirigent estudiantil en la segona meitat dels anys 60 i avui secretari d'organització del PSOE, ho valora així: “Va ser la primera contestació estructurada i global que feia el moviment estudiantil democràtic contra la dictadura, superant la tendència grupuscular i partidària existent fins en aquell moment. El Sindicat Democràtic representava la majoria estudiantil, i els delegats els elegíem democràticament en assemblees d'estudiants en la cambra de representants, primer, i en el Sindicat, després. Signi-

El debat inicial a l'hora de preparar el congrés constituent del SDEU va ser si es realitzava dins o fora de l'estat espanyol.

ficà el trencament de la clandestinitat de l'oposició i que aquesta sortira a la llum. Demanàvem llibertats democràtiques i ens oposàvem al franquisme. Passàrem d'una tendència grupuscular i marginal a tenir una organització que transcendia, i on manifestàvem obertament un compromís per la democràcia. El Sindicat Democràtic va ser un salt qualitatiu en la lluita contra la dictadura, amb suport massiu i participatiu”.

Entre el 1965 i el 1967 el SDEU aniria implantant-se en totes les universitats, però sense que arribara a coordinar-se a tot

l'estat. La dictadura ho impedia a través de la policia política i de les jerarquies universitàries. Hom no ha d'oblidar que, fins a l'any 1970, el rector era “el cap de la universitat”, nomenat i destituït per decret ministerial, i que, obligatòriament, havia de ser

Ciprià Ciscar. Persona clau en l'organització del Congrés SDEU.

Josep M. Rotger. Delegat de la facultat de Filosofia i Lletres.

Vicent Garcés. Fou delegat de l'Escola d'Enginyers Agrònoms.

José Puertas. Fou delegat de la Facultat de Ciències.

en la universitat

“militant de la Falange Española”.

La contínua rebel·lia universitària faria que el govern franquista endurira la repressió fins desarticlar l'oposició universitària a Madrid i a Barcelona. Per aquest motiu València esdevingué el centre de l'organització durant els anys 1966-1967 i la Universitat de València la institució des d'on s'articulà el que seria el primer congrés constituent del SDEU, i també serà la seua seu.

Ciscar i Elizalde preparen el congrés. El debat inicial a l'hora de preparar el congrés constituent del SDEU va ser si es realitzava dins o fora de l'estat espanyol. Celebrar-lo a l'interior comportava greus riscos per la manca de llibertats i per la repressió. L'únic partit que aleshores podia plantejar-se un congrés d'àmbit estatal era el Partit Comunista d'Espanya (PCE).

Cap descripció millor de l'origen del congrés que la realitzada per la BPS després d'un seguiment meticulós de les activitats dels estudiants demòcrates a través de la infiltració de la policia. Així, es llegeix en un informe de la DGS sobre l'origen del congrés de València que, al desembre de 1966, va tenir lloc una reunió clandestina d'àmbit estatal a Madrid: “*El Distrito de Valencia estuvo representado en esta reunión por el Delegado de la Facultad de Derecho CIPRIANO CISCAR CASABAN y [...] ELIZALDE, [...]. En la reunión se acordó también que el Distrito*

Ciprià Ciscar: "No vaig poder fer ni el curs de caporal"

"El primer congrés va ser la contestació estructurada i global que feia el moviment estudiantil democràtic al franquisme. Ja no era un districte, ni un partit, era la majoria dels estudiants. Per primera vegada es trenca la clandestinitat i s'ix a la llum. Atès el caràcter representatiu del Sindicat Democràtic i el fet que tots els delegats hagueren estat elegits en les assemblees de les facultats, es reforçava la legitimitat dels representants i s'explicitava clarament un compromís per la democràcia", conta Ciprià Ciscar.

Una de les conseqüències immediates de la detenció dels estudiants era la impossibilitat de poder fer milícies universitàries. "No em deixaren fer ni el simple curs de caporal. Vaig fer la mili a Marines, com qualsevol soldat de quinta", conta Ciscar. Altres

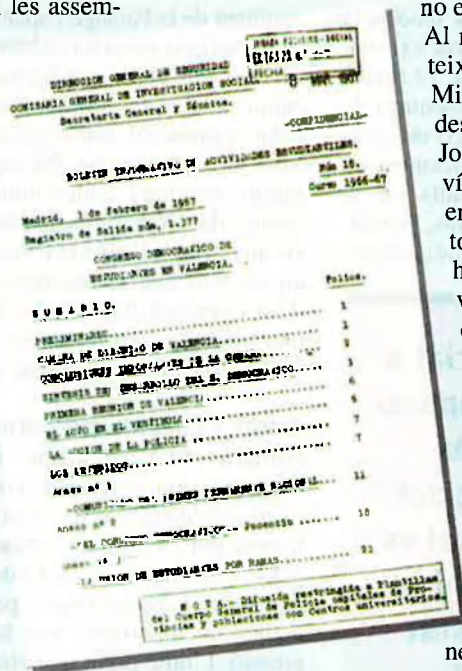
conseqüències de les detencions seran les d'haver de sofrir escorcolls i controls periòdics amb qualsevol pretext.

José Puertas, delegat de la Facultat de Ciències i un dels primers detinguts, explica les conseqüències del congrés: "El vice-rector i tres degans de les facultats ens visitaren a la presó per aconseguir que paràrem la vaga general de tots els districtes. Havien cremat el laboratori al degà de Ciències. Al de Filosofia, li havien amuntegat els bancs de fusta i l'havien amenaçat de

cremar l'edifici. El missatge era que contribuïrem a parar la vaga. Hi hagué un 'pacte' entre els nostres advocats i la BPS perquè no ens maltractaren, i per evitar disturbis, ja que els ànims estaven exaltats. Quan els detinguts en el congrés eixírem de la presó, vam ser rebuts *en olor de multitud* a les facultats. S'aconsegueix que no ens arriben a jutjar. Al març d'aquell mateix any (1967), el Ministeri d'Educació destitueix el rector José Corts Grau. Havíem guanyat. No ens pegaren ni ens torturaren, com era habitual. No ens van formar expedient. Ens sobreseguren la causa davant el Tribunal de Orden Públic. Va ser un triomf. Ho havíem aconseguit tot: que tiraren el rector, que hi haguera la primera vaga general en totes les universitats d'Espanya amb més de 50.000 estudiants aturats, eliminar les APE definitiva-

ment."

L'advocat valencià José Antonio Noguera, en aquell temps membre del SDEU, afirma: "El primer sindicat vertical que va caure en el franquisme va ser l'universitari. Per a nosaltres era més evident que la societat anava per un camí distint a la vida "oficial". Anàvem amb deu anys d'antelació. Aquest triomf va ser també la fi del Sindicat Democràtic i d'una forma de lluita sindical universitària contra el franquisme, substituïda per la lluita política." **B. S.**

Informe confidencial de la BPS de gener i febrer de 1967. Mitjançant aquests documents, la policia política recollia les activitats de l'oposició universitària; després els distribuïa als agents de tots els districtes universitaris.

F. Fernández Buey: "A València, l'extensió del moviment estudiantil arriba a un dels punts més alts."

de Valencia tendría a su cargo la organización de la reunión y se pondría en contacto con los de Murcia, Granada y la Facultad de Ciencias Económicas de Málaga para informarles debidamente e invitar a sus representantes".

Els estudiants demòcrates de València, com a amfitrions del congrés, desenvoluparen una gran activitat encaminada a preparar el congrés estatal uns dies abans de la seua celebració. Sobre la reunió convocada el 26 de gener a la Facultat de Dret, la BPS informaria així: "*Se sabe que son varios los estudiantes de Valencia que se han trasladado a otras Facultades con el fin de convencer a los partidarios de las APEs., o a algunos recalcitrantes para que asistan al Congreso anteriormente citado; entre los que han efectuado desplazamientos, pueden citarse a los Delegados de Derecho y Filosofía, CIPRIANO CISCAR CASABAN y JOSÉ MARÍA ROTGER CERDA, respectivamente, el titular del Departamento de Asuntos Sindicales de la Facultad de Derecho, JOSÉ MARÍA ELIZALDE PÉREZ-GRUESO, y el Delegado de Actividades Culturales de la Facultad de Ciencias, que lo es a su vez del Distrito, FERNANDO MONTESA FERRANDO".*

L'organització del congrés corre a càrrec dels delegats de facultat.

tat i d'escola del districte de València. L'estructura del districte, en 1966-1967, la dirigia un "directori" format pels delegats Ciprià Ciscar (Dret), Vicent Garcés (Enginyers Agrònoms), Josep M. Rotger (Filosofia i Lletres), Alberto Real (Medicina) José Puertas (Ciències) i José María Elizalde, aquest com a connexió amb Madrid i el PCE. És evident que darrere el moviment universitari hi havia partits polítics: el Partit Socialista Valencià (PSV) -del 1962 al 1966-, i el PCE.

José Puertas contava fa dos anys, pocs mesos abans de morir, que "la decisió de celebrar el Congrés del Sindicat Democràtic va ser del PCE. Es tractava de posar a prova els ministeris d'Educació i de la Governació, i així consolidar la pèrdua de la universitat per part del règim".

Un grup d'estudiants s'encarregà d'editar els documents del congrés, una part dels quals s'imprimí en una Gestetner a la Casa dels Obrers del Teatre Tàlia, gràcies al suport del capellà, i s'acabaren d'editar al domicili particular d'un estudiant, el pare del qual era capità de l'exèrcit. L'edició d'una gran part d'aquest material, la feren José Rodrigo, Manuel García, Felipe Zayas i Elisa Ros.

"Provocar l'escàndol". Finalment, aquell 26 de gener es reunien a l'Aula Magna de la Facultat de Dret més de 350 estudiants

ARXIU / M. ROS-JOSE SANZ

Estudiants de Filosofia i Lletres celebren la Festa del borrego, el 8 d'abril de 1965. Entre aquests hi ha Jesús Sanz, del Sindicat Democràtic (1); Fina Clerigues (2); Francisco Hinarejos, del SDEUV (3); Jaime Reig, delegat de la facultat aquell any (4); Javier Paniagua, del SDEUV (5); Victoria Sancho Tello (6); Romà de la Calle, del SDEUV (7); José Albert Mestre, del SDEUV (8); Manuel Ortiz (9) i Maria J. Teixidor (10), entre d'altres.

que portaven el pes organitzatiu del congrés del SDEU. L'informe de la BPS diu al respecte: "El tema de mayor agitación, y motivo de debate, en la Cámara del Distrito de Valencia a que nos referimos, fue el anuncio, hecho por parte del Delegado de Derecho CISCAR CASABAN de que la reunión del Congreso Democrático del día 30, había sido prohibida por orden del Ministro de Educación y Ciencia, dando lectura a una carta del rectorado por la que se da cuenta de esta decisión."

"Al ser prohibido por el Ministerio del Ramo que la reunión se celebre precisamente en Centros docentes, sometida a votación la propuesta de si se lleva a cabo o

no el Congreso, se votó celebrarlo a toda costa, optando por enfrentarse a la Fuerza Pública si fuera preciso, y 'dar la campaña de una vez'."

"Asimismo se adoptó el acuerdo de que, si el Congreso era prohibido o disuelto por la Fuerza Pública, dado que en el mismo estarán presentes los representantes de la mayoría de los Centros de toda España, proceder a la inmediata suspensión de las clases y provocar un alzamiento nacional estudiantil, mediante manifestaciones y desórdenes en todos los Distritos Universitarios. Ante el silencio de la prensa nacional respecto a los problemas estudiantiles, se acordó enviar notas de protesta y ma-

Els cabells d'Absalom

Vicent Josep Escartí

Autobiografia fantàstica de Melcior Agramunt, personatge valencià del segle XVI que va nàixer a Gandia i que fou acusat de fetiller davant del tribunal de la Santa Inquisició.

1.750 pessetes

Editorial 3i4

"Narratives 3i4", 53

Poesia, 3 Obra Completa

Josep Maria de Sagarra

El poema de Nadal
La rosa de cristall
Àncores i estrelles
Entre l'Equador i els Tròpics
Poemes satírics
Poesies disperses i inèdites

Editorial 3i4

"Obra Completa de J. M. de Sagarra", 3

La història de Jacob Xalabín

Aquest volum recull -adaptades a la llengua actual- dues de les més famoses narracions anònimes de la nostra literatura del segle XVI: La història de Jacob Xalabín i La filla de l'emperador Constantí.

1.150 pessetes

Editorial 3i4

"Llibres Clau", 17

ARXIU

Dalt, manifestació de l'1 de maig de 1967. En la imatge, un grup de manifestants intenta fugir de la policia al carrer de Xàtiva de València, a la l'alçada del conegut quiosc El Cobijano. Baix, portada de la revista quinzenal 'Gaceta Universitaria' del 10 de febrer de 1965.

nifestarse en las redacciones de todos los periódicos.”

Atès l'anunci que el ministre d'Educació prohibia la celebració del congrés, es desplaçaren a Madrid Ciprià Ciscar Casaban, Josep Maria Rotger i Federico Gómez Pardo per tractar d'aconseguir el permís governatiu, sense èxit.

Per bé que la convocatòria de la reunió de València es presentava formalment com “primera reunió coordinadora i preparatòria (primera RCP) del Congrés Nacional dels Estudiants d'Espanya”, la realitat era que la primera RCP seria el Primer Congrés Nacional d'Estudiants Demòcrates d'Espanya. Així ho veia també la DGS, que, en un informe intern uns dies abans, afirmava: “Aun cuando en la convocatoria hecha para la reunión de Valencia figura como denominación de la misma la de 'Reunión preparatoria', lo bien cierto es que se trata del Congreso Nacional de Estudiantes del Sindicato Libre, ya que asistirán la mayoría de los Presidentes de centro de toda España, [...]”.

La importància del congrés de València, el primer celebrat a l'estat espanyol sota la dictadura

José Corts (rector de la Universitat de València) a Ciprià Ciscar: “Si fas alguna cosa, hauràs de carregar amb les conseqüències.”

del general Franco, va provocar un gran desconcert inicial en el règim i la màxima mobilització de l'aparell repressiu i de totes les forces de seguretat de l'estat. L'ordre de la Direcció General de la Policia deia: “Dada la extraordinaria importancia de las reuniones que van a tener lugar en Valencia, se encarece a los Servicios de esta Comisaría General, en general y especialmente a los de las poblaciones con Centros de Enseñanza Superior celo especial para poder determinar oportunamente los individuos que asistan a Valencia, y conocer con la mayor prontitud los acontecimientos que tengan lugar en dicha capital”.

Des de primeres hores del dia 30 de gener, es reuneixen a la biblioteca de la Facultat de Dret els dirigents estudiantils demòcrates “acusando gran nerviosismo, debido a la prohibición por parte del Ministro de Educación y Ciencia” per celebrar el Congrés, i pel fracàs de les gestions perquè aquest fóra autoritzat.

Al nerviosisme s'afegiria un augment de la tensió provocada pel gran desplegament de la policia i la presència de gran nombre de funcionaris de la BPS a les facultats, especialment a Dret, on estava anunciada la celebració del congrés. Els delegats de totes les universitats de l'estat són a València, i la majoria d'ells han estat “acompanyats discretament” per la BPS en el seu desplaçament des de les universitats respectives. La policia va controlar tots els seus moviments i contactes i alguns fins i tot foren detinguts prèviament quan es dirigien al congrés, com els de la Universitat de Sant Sebastià.

La magnitud de la repressió. Ciprià Ciscar, com a organitzador i delegat de la Facultat de Dret on se celebraria el congrés, s'entrevista a primera hora del matí amb el degà per obtenir autorització, i és convocat a la

vesprada en el rectorat. Mentrestant, el rector manté converses amb el ministre d'Educació i Ciència per adoptar mesures. El ministre decidirà mantenir la prohibició de la celebració del congrés, la qual cosa desencadenarà un conflicte a tot l'estat (per la magnitud de la repressió) i per primera vegada l'oposició oberta de totes les universitats. El ministre comunicà la prohibició al rector, qui va procedir a tancar les aules, i a la DGS perquè fera avortar qualsevol intent de celebració.

La BPS recull en un informe el clima en què començà el congrés constituent del SDEU, el primer que es realitzava després de la guerra civil: *"Durante la clase de las 11 en Derecho Natural de la que es profesor el Rector del Distrito, fue llamado telefónicamente por el Sr. Ministro, y poco después penetraba en el aula acompañado del Presidente del Centro CIPRIANO CISCAR, y, poniendo como testigos del telegrama que el Sr. Ministro le dirigía a los alumnos le dió traslado al repetido CISCAR CASABAN exponiéndole la prohibición absoluta de la reunión. El Sr. Rector anadió que estaba en contacto con las Fuerzas de Orden Público, y que en caso necesario haría uso de las mismas"*. El rector, José Cortés Grau, adreçant-se en to intimidatori a Ciscar, l'amenaçà: "Així doncs, si fa alguna cosa, haurà de carregar amb les conseqüències!".

ARXIU / M. GARCIA

A les 13.30 h de la vesprada del dia 30 de gener de 1967 se celebrava al vestíbul de la Facultat de Dret l'acte inaugural del congrés, ja que estava tancada la sala d'actes i les aules per ordre del degà. Estan presents quasi tots els districtes universitaris, i assisteixen a l'acte uns 1.500 estudiants, segons la BPS. Des de la plataforma del primer pis, dominant el vestíbul, José Puertas, delegat de Ciències, va llegir una declaració subscripta per representants de tots els districtes universitaris d'arreu de l'estat. Josep Maria Rotger, delegat de Filosofia —*"con muestras de evi-*

dente temor, leyó un folio escrito a mano", segons la policia—, va resumir les reivindicacions dels estudiants demòcrates. La BPS recollia també en un informe confidencial intern que *"Durante la celebración del acto los estudiantes establecieron un cordón de vigilancia alrededor del Centro en que se celebraba la reunión, unos a pié y otros en automóvil, al objeto de comprobar y constatar los movimientos de la fuerza pública en las inmediaciones de la zona"*.

La primera sessió del Congrés té lloc en la Delegació d'Alumnes de la Facultat de Dret, on sí

Protestes al carrer. Un grup d'universitaris llancen pedres contra una entitat bancària de la ciutat de València, el febrer de 1969.

La Lliga de Catalunya i el Centre Escolar Catalanista

Jordi Llorens i Vila

Anàlisi de la trajectòria i les bases socials de dues de les associacions més representatives del primer catalanisme polític: el Centre Escolar —veritable escola de dirigents— i la Lliga de Catalunya —entitat a mig camí entre un club polític i un ateneu.

79 pàgs. 600 ptes.

R. Dalmau, editor

"Episodis de la Història", 311/312

Lleons i bèsties exòtiques a les ciutats catalanes

Joan de Déu Domènech

Es tracta de lleons, papagais, óssos, camells... tots ells de carn i ossos, que tanen els reis i els consellers de les ciutats de la Corona d'Aragó entre els segles XIV i XVIII. A Barcelona, a Perpinyà, a València, a Tortosa... tenir-ne era símbol de poder.

92 pàgs. 700 ptes.

R. Dalmau, editor

"Episodis de la Història", 310

Escrits polítics del segle XVIII

Tom I. Despertador de Catalunya i altres textos

Tercer volum de la sèrie sobre escrits polítics dels segles XVII i XVIII, el coneixement dels quals és imprescindible per entendre el nacionalisme català.

El present volum inclou cinc documents que reflecteixen prou bé la problemàtica política que va viure Catalunya en la difícil cruïlla històrica d'entre finals del segle XVII i 1714.

Jaume Caresmar/9

Eumo Editorial

Polícia a cavall a la Plaça del País, en València. La presència de la policia no va dissuadir els congressos, sinó que provocà major tensió i enfrontament.

que hi tenen accés els estudiants, i dura tres hores. Malgrat la prohibició, la reunió es realitza sense interrupció de la policia. Els delegats informaran per districtes de les vicissituds, actes i èxits en les seues respectives universitats.

Detenció massiva. *“Alertados los Servicios de la Comisaría General de Investigación Social en Valencia y concedores con antelación de los propósitos de las reuniones ilegales del Sindicato Democrático, han abortado las mismas y procedido a la detención de los principales responsables y organizadores, miembros del Sindicato autónomo de Valencia (BPS).”*

Després de celebrar la primera sessió del congrés, Ciscar, Rotger, Puertas, Urdanibia i Del Río acudiren a la convocatòria que el rector havia fet a Ciscar, al matí, per mantenir una conversa sobre l'autorització per celebrar-lo. La BPS deia en el seu informe: *“En la mañana de este día 30, el Delegado de Derecho de Valencia Cipriano CISCAR, sostuvo una conversación con el Decano para tratar de obtener su autorización y mantener los contactos que proyectaban, con los asistentes a Valencia. El Decano manifestó que hablaría con el Rector sobre este asunto y que a las 18 horas se personaran en el Despacho del Sr. Rector para celebrar una entrevista con ambos.”*

“Cuando acudían a esta cita, a las 19.30 horas fueron detenidos

en las proximidades de la Facultad de Filosofía el Delegado de la misma José María ROTGER, el de Derecho Cipriano CISCAR, el de Ciencias José Francisco PUERTAS, el delegado de Infor-

Les contínues detencions no van impedir que el congrés prosseguira; el règim continuava sense controlar la situació.

mación de Filosofía y del Distrito Javier URDANIBIA, y el Delegado de Actividades Culturales Sebastián CARLOS DEL RÍO.”

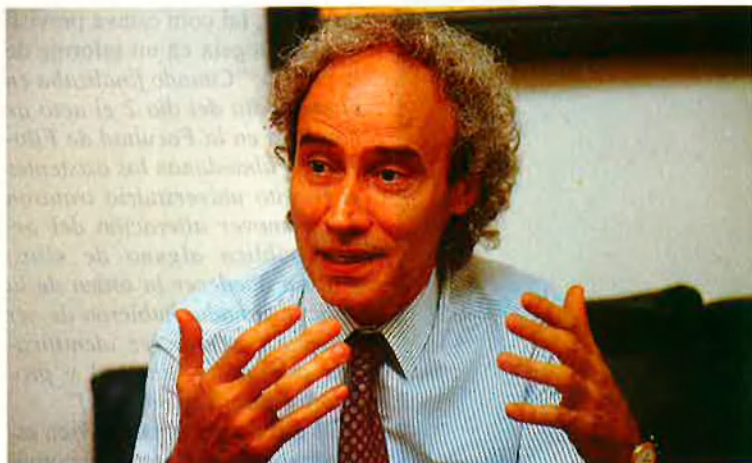
“Hacia las 20.45, y cuando salían con un grupo numeroso de estudiantes de la Facultad de Derecho, fueron detenidos los representantes de los Distritos Universitarios de Valladolid [...]; de Salamanca [...].”

Sobre les detencions, conta Ciprià Ciscar: *“El comissari de la BPS, Manuel Ballesteros, ens detingué al carrer de les Comèdies a Josep Maria Rotger, a José Puertas i a mi quan ens dirigíem a entrevistar-nos amb el rector, qui ens havia convocat. Nosaltres vam ser els primers detin-*

guts. Després vindrien les detencions massives de delegats de tot Espanya. Vam estar als calabossos de la comissaria setanta-dues hores i després ens passaren al jutjat i a la presó. Se'ns va obrir una ordre de processament i als deu dies ens donaren la llibertat provisional. No arribaren a processar-nos i finalment sobresegueren el cas en vista de la vaga universitària que demanava la llibertat dels detinguts, que érem de tots els districtes universitaris d'Espanya. Gairebé els únics que no foren detinguts van ser alguns dels estudiants del Partit Comunista Internacional, que s'amagaren sota la tarima d'una aula. Tot i que sobresegueren el cas, vam ser rebutjats a l'hora de fer milícies universitàries per antecedents polítics”.

El règim perd el control. Les detencions d'un gran nombre de delegats no paralitzaren el congrés, al contrari, cobraria més força i fermesa en les propostes. Els estudiants denunciaven un “ambient de coaccions” i acordaren iniciar una vaga general universitària en tot l'estat fins que els estudiants detinguts foren posats en llibertat.

La BPS constatà en els seus informes com –segons *“noticias confidenciales”*– les distintes ponències havien iniciat les sessions d'estudi *“als llocs i a l'hora previstos”*. Malgrat que eren molts els estudiants detinguts, el congrés es desenvolupava segons les previsions, si bé en un

Ciprià Ciscar, secretari d'organització del PSOE: "Va ser la primera contestació estructurada que feia el moviment estudiantil democràtic."

clima de tensió i nerviosisme, circumstància que contribuïa a distanciar encara més la universitat del règim franquista. Era un nou èxit del SDEU.

Les autoritats acadèmiques i el govern de la dictadura continuaven desconcertades i, malgrat les contínues detencions, foren incapaçs d'impedir que el congrés prosseguira. El règim continuava sense controlar la situació.

L'1 de febrer, el ple del congrés es reunia a la Facultat de Filosofia i Lletres amb l'assistència dels representats no detinguts i els estudiants del districte de València. Després de llegir les ponències començà un debat. La BPS recollia en un informe que, com que el congrés continuava, "se montó el servicio de vigilancia correspondiente, con la finalidad de identificar a los alum-

nos que abandonaban dicho Centro y, en su caso, proceder a la detención de los Delegados de otros Distritos, y los máximos dirigentes del Distrito de Valencia". De fet, eren detinguts a l'entrada del congrés els delegats Manuel González de Gor (Màlaga), i Juan Ramallo i Antonio Fernández Moltó (Múrcia), entre d'altres.

La presència de la policia, que encerclava la Facultat de Filosofia, no va dissuadir els congressats, sinó que provocà major tensió i enfrontament. La BPS recollia així el moment: "*Ante las noticias procedentes del Claustro de la Facultad de que los alumnos que en él se encontraban trataban de proteger, mediante la salida masiva y en tropel, a los que ellos suponían iban a ser detenidos, se requirió el auxilio de*

"L'agitation universitaire gagne toute l'Espagne"

La repercussió en la premsa estrangera seria important, d'una manera especial en la francesa, que seguia fil per randa les accions de l'oposició al franquisme. Així, *Le Monde* titulava la notícia com: "L'agitació universitària guanya a tot Espanya."

"Madrid, 6 de febrer. El consell de professors de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de València ha reclamat la posada en llibertat de tots els estudiants detinguts amb motiu de les reunions preparatòries al Congrés Nacional dels Estudiants Democràtics. Set delegats són encara empresonats. Els professors, amb la seua carta adreçada dissabte al rector, lamenten que les autoritats hagen trencat el clima de diàleg i de tolerància enmig del qual es desenvolupaven les reunions; consideren que són les mesures preses per la força pública les que han alterat la marxa normal de la Universitat de València."

"Les mesures preses contra els delegats del Congrés de València, els quals condueixen les reunions amb un ordre perfecte, corren el risc de provocar una reacció en cadena des dels estudiants fins als professors, com aquella ja produïda pel Consell dels Professors de la Facultat de Filosofia de València [...]" (7-2-1967).

Per la seua banda, *Le Figaro* assenyalava: "La paràlisi que marquen els centres universitaris s'estén dia a dia arreu d'Espanya". (6-2-1967). B. S.

Claublanc

Jack London

Narra l'apassionant història d'un cadell, fill d'un llop i d'una gossa, que s'esforça a sobreviure en un món hostil, on impera la llei del més fort.

Trad. Josep Franco
Il·lustr. Josep Baixauli
304 pàgs. 1.800 ptes.

Bromera

"A la Lluna de València", 37

El parlar de Callosa d'en Sarrià i de les valls de Tàrbena i de Guadalest

Vicent Beltran i Calvo

Estudi del patrimoni lingüístic de les dues valls més septentrionals de la Marina Baixa. A més de fer una descripció gramatical i de determinar les subàrees geolingüístiques analitza el lèxic referit als ocells, els insectes i les plantes de la zona.

Denes 10 Editorial

"Estudis del valencià actual", 7

Un fonamentalista del Vinalopó i altres contarelles

Enric Valor

Breus narracions típiques dels anys trenta basades en succèssos i anècdotes coneguts per Enric Valor de primera mà. Darrera obra d'Enric Valor escrita als 84 anys amb gran vigor i força expressiva.

Editorial Tàndem

Recital de Raimon a la Universitat Complutense de Madrid. Va celebrar-se el dia 1 de maig de 1968.

la policia armada para reforzar la vigilancia del exterior del edificio y constituir un valladar que impidiera la huida de los que deberian ser detenidos.“

“Tal y como estaba previsto, sobre las 20.45, los alumnos del interior realizaron la intentona aludida, mas, como se dieran cuenta de que sus propósitos resultaban fallidos, a una voz de ‘dentro’, volvieron a recluirse en el interior con insultos a la fuerza pública.”

“Llegadas las 21 horas, el Sr. Rector, acompañado del Decano del Centro, intentó persuadir a los alumnos para que abandonarían su actitud y desalojaran la facultad, siendo desatendidos en sus indicaciones por la mayoría de los reclusos ya que algunos, principalmente Srtas., optaron por marcharse a sus domicilios. El Rector se ausenta y consulta con el Sr. Gobernador civil, regresando pocos momentos después en un nuevo intento de convencer a los estudiantes. Al no conseguirlo, autoriza la entrada en el recinto de las fuerzas de orden público, [...] manifestando que a partir de ese momento la fuerza pública se hacía cargo de la situación.”

“Los funcionarios y guardias

El PCE és l'única organització amb capacitat de coordinació, per bé que el gros dels estudiants són demòcrates independents.

esperaron pacientemente la salida de los alumnos hasta las 22.45, invitando repetidas veces a los que se negaban a salir a deponeer su actitud. Una vez en el interior se desalojó el aula en que se habían refugiado, efectuando mediante la identificación respectiva la detención de los representantes de tres Distritos y los conceptuados reponsables del Distrito de Valencia.”

La confusió del Ministeri d'Educació i de la policia quedava palesa en el fet que, malgrat les prohibicions i les contínues detencions, controls i amenaces, el congrés continuava i arribava a la fi amb la clausura del dia 2

de febrer, tal com estava previst. Així es llegeix en un informe de la policia: *“Cuando finalizaba en el mediodía del día 2 el acto de clausura en la Facultad de Filosofía, y abandonan los asistentes el recinto universitario trataron de promover alteración del orden público alguno de ellos, y al no obedecer la orden de la policia armada, hubieron de ser detenidos, y una vez identificados puestos en libertad y propuestos para sanción. [...]”*

Els estudiants que no havien estat detinguts aprovaren un comunicat que acabava així: *“Propo-nemos a todos los estudiantes de España de un día de huelga el próximo día 7 de febrero en señal de protesta por las últimas situaciones represivas, en especial por las detenciones efectuadas en Valencia de los representantes de todos los distritos asistentes a esta reunión”.*

Josep M. Colomer, catedràtic de Ciència Política al Consell Superior d'Investigacions Científiques i professor associat a la Universitat Pompeu Fabra, conta al seu llibre *Els estudiants de Barcelona sota el franquisme*, que, quan s'estava acabant de redactar la crida a la vaga general universitària, *“la policia irrompé a l'aula de Lletres en la qual es trobaven i detingué pràcticament la totalitat dels quaranta assistents, a excepció del delegat de Barcelona, Joan Busquet, que fugí per una finestra, i dels qui, per decisió dels reunits s'havien amagat sota una tarima: Antonio Michelena (Bilbao), Francisco Bernis (Madrid) i Marçal Tarragó (Barcelona), per tal que poguessin escapar-se després i fer efectiva la convocatòria de vaga general universitària. La vaga tingué lloc efectivament el dia convocat en quasi totes les universitats del país, amb un total de participació de 50.000 estudiants d'uns 70.000 de població universitària total en aquells moments, en una acció sense precedents que posava clarament de manifest el suport de masses que tenia la coordinació i l'intent de construir un sindicat democràtic d'es-*

tudiants a nivell de tot l'estat.”

Llibertat dels detinguts. La detenció dels delegats assistents al Congrés del SDEU va provocar que, per primera vegada a l'estat des de 1939, es produesca una vaga general universitària. La pressió arriba a tal punt que els delegats estudiantils detinguts passaren, després de setanta-dues hores en la direcció superior de policia, al jutjat de guàrdia, i tot seguit, a la presó de València.

El 5 de febrer, la premsa titulava "Es pensa que els quaranta-set estudiants detinguts passaran a Ordre Públic", per bé que amb fortes mesures policiaques. I deia també: "Hom creu que, a mesura que vaja transcorrent el termini de setanta-dues hores, aniran passant a Ordre Públic. El dijous no tingué lloc la citació prevista: hi havia més de cent policies amb casc i equip; no s'hi va permetre estar més de dues persones juntes més d'uns minuts[...]".

En vista de la pressió dels districtes universitaris, el Ministeri de Governació va posar en llibertat provisional els detinguts, després d'obrir-los la corresponent ordre de processament. "No ens arribaren a jutjar per no provocar cap vaga, i acabaren sobreseient el cas", conta Ciscar.

"Tots els estudiants detinguts a València, posats en llibertat", titulava *La Vanguardia Espanola* del dia 7 de febrer de 1967, que recollia una nota emesa pels estu-

dians que deia: "Han estat posats en llibertat tots els detinguts en la reunió il·legal de València. No obstant això, alguns d'ells queden pendents de procés davant el Tribunal d'Ordre Públic. Hom sap que, entre d'altres, els senyors Ruiz Giménez, Jiménez de Parga i el degà de la Facultat de Dret de Saragossa s'han oferit per dirigir la defensa dels estudiants processats."

L'estratègia comunista. Amb tot, la convocatòria del Congrés de València, les accions prèvies a la seua celebració, el desenvolupament i les conseqüències serien una cadena d'èxits i triomfs del moviment democràtic universitari contra el règim del general Franco. En primer lloc, el congrés marcava la fi del període del sindicalisme oficial falangista i franquista, qualsevol que fóra la forma que aquest adoptara. Un segon èxit fou el caràcter unitari del congrés. El franquisme perd la seua última connexió amb la universitat, que passa globalment a l'oposició del règim. Una època es tanca i una altra s'obre.

El PCE és l'organització principal que va propiciar, dissenyar i impulsar, amb tot el seu esforç, el Congrés Nacional d'Estudiants Demòcrates i va aconseguir l'èxit. L'estratègia comunista aconseguix tots els seus objectius. Els comunistes són l'única organització amb capacitat de coordinació, per bé que el gros dels estudiants són demòcrates

independents. El PCE aconseguix ser l'avantguarda de l'acció, ja que representa el sentiment de la majoria dels estudiants, i la seua coordinació farà possible impulsar una necessitat sentida per la majoria, com ara els desitjos de democratitzar la vida política.

L'habilitat dels comunistes va consistir a obrir-se als interessos estudiantils del moment. També tingué un paper important el PSV, tot i que aquest es desenvolupà només en el districte de València, que és on estava implantat.

Vicent Arrue, estudiant de Filosofia. Col·loca un cartell sobre el tancament dels intel·lectuals i estudiants a la Universitat de Barcelona, l'any 1966, a la porta de l'Aula Magna de la Universitat de València.

Benito Sanz

Plurilingüisme europeu i llengua catalana

Isidor Marí

Isidor Marí constata, amb una anàlisi lúcida i ben documentada, que bona part dels nostres problemes lingüístics són problemes generals de tota la comunitat internacional. A més, aporta una proposta d'acció plausible.

Universitat de València
"Biblioteca Lingüística Catalana", 20

Les peripècies d'un gra de cafè

Roland Sierra

El protagonista d'aquesta història és un gra de cafè trempat i decidit que té molt clar quin destí l'espera: anar a raure al molinet i després a la cafetera.

Il·lustracions: Robert Amoraga

Edicions del Bullent
"Els llibres del gat en la Lluna", 15

La memòria de les pedres

Carol Shields

La memòria de les pedres va molt més enllà d'una biografia convencional. Carol Shields il·lumina l'extraordinari sota-bosc d'una existència plàcida, eleva a mite la vida d'una dona anònima i alhora reviu tot el xoc cultural i social del segle.

Edicions 62
"El Balanci", 288